Pt 29 15/05/2008

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

– Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument certaines parties de la maison sise rue des Carmélites 177 à Uccle

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire, notamment les articles 226 et 228 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 13 juillet 2006 entamant la procédure de classement comme monument de certaines parties de la maison sise rue des Carmélites 177 à Uccle;

Vu l'avis du collège des bourgmestre et échevins de la commune d'Uccle émis en séance du 31 octobre 2006;

Considérant que la propriétaire n'a pas émis d'observations dans le délai prévu par le Code bruxellois de l'aménagement du territoire,

Vu l'avis de la Commission royale des Monuments et des Sites émis en séance du 21 février 2007;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Après délibération,

Arrête :

Article 1er. Sont classés comme monument les façades et toitures ainsi que le vestibule d'entrée, la cage d'escalier et le bel étage de la maison sise rue des Carmélites 177 à Uccle en raison de leur intérêt historique et esthétique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Le bien est connu au cadastre d'Uccle, 1re division, section B, 2e feuille, parcelle n°23w.

Art. 2. La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi

– Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bescherming als monument van bepaalde delen van het huis gelegen Karmelietenstraat 177 te Ukkel

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op artikelen 226 en 228 ;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 juli 2006 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument van het huis gelegen Karmelietenstraat 177 te Ukkel;

Gelet op het advies van het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Ukkel uitgebracht op 31 oktober 2006;

Overwegende dat de eigenares geen opmerkingen heeft meegedeeld binnen de termijnen zoals bepaald door het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening,

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebracht op 21 februari 2007;

Op voorstel van de Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Na beraadslaging,

Besluit :

Artikel 1. Worden beschermd als monument de gevels en bedakingen, evenals de inkomhal, het trappenhuis en de bel etage van het huis gelegen Karmelietenstraat 177 te Ukkel, wegens hun historische en esthetische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I gevoegd bij dit besluit.

Het goed is bekend ten kadaster te Ukkel, 1ste afdeling, sectie B, 2de blad, perceel nr 23w.

Art. 2. De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en de wegen.

que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3. Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles. 15 MAI 2008

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

alsook gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3. De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 15 -05- 2008

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking

Charles PICQUE

CHANCELLERIE

KANCELARIJ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij

28 -05- 2008

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE LA MAISON SISE RUE DES CARMELITES 177 A UCCLE

Réf. cadastrale : Uccle, 1re Division, section B, 2e feuille, parcelle n°23w

Description sommaire :

L'immeuble se distingue dans la rue par le langage formel et la polychromie affirmée de sa façade. Celle-ci est construite en brique jaunes clair, animées ça et là par des motifs décoratifs formés de quelques briques rouges. Les arcs des fenêtres sont soulignés par le jeu d'alternance de briques brun-rouge et de briques vernissées blanches. Le soubassement de l'immeuble, les appuis et les impostes des baies ainsi que le linteau de la porte sont en pierre bleue moulurée. Certains de ces éléments – comme ceux de la porte – sont d'ailleurs sculptés de manière décorative, ce qui témoigne du soin particulier apporté à l'exécution de cette façade.

L'élévation comprend deux travées. La travée principale, à gauche, est conçue comme une haute arcade : deux lésènes s'élancent depuis le soubassement en pierre bleue et se rejoignent en arc cintré à hauteur du 3e niveau, formant ainsi une sorte de niche cintrée. La partie supérieure de la porte-fenêtre donnant sur le balcon du dernier niveau est inscrite dans cette niche cintrée. Ce balcon couronne la logette polygonale du 2e niveau et ainsi tous ces éléments forment une seule composition. Cette travée gauche est couronnée par un pignon chantourné, souligné par un cordon en pierre bleue moulurée dessinant des volutes presque baroques. Le soubassement est ajouré par une grande baie rectangulaire, à l'origine protégée par une belle grille en fer forgé, encore conservée dans les caves du bâtiment.

Dans la travée droite, qui abrite la cage d'escalier, le motif du cercle est répété dans les fenêtres, surmontées d'un arc en fer à cheval. Cette forme et le jeu polychrome des briques donne à la façade un caractère oriental.

L'ordonnance de la façade et sa polychromie rappelle dans une certaine mesure l'oeuvre contemporaine de l'architecte Gustave Strauven. Le cercle, si apprécié de Strauven, est aussi beaucoup utilisé ici. Les menuiseries sont particulièrement soignées, un trait typique de l'Art Nouveau. La logette adopte une décoration géométrique. Le garde-corps du balcon, fait penser à Hankar. Le dessin des huisseries de la porte et des fenêtres est par contre très fluide et d'inspiration biomorphe. Il est très comparable aux menuiseries Art Nouveau créées à la même époque par Armand Van Waesberghe. Un vitrail d'inspiration florale orne la baie d'imposte de la porte d'entrée.

La façade arrière, intacte, est cimentée à faux-joints. Elle comprend également quatre niveaux et une annexe de trois niveaux abritant à l'époque un cabinet et la salle de bain.

A l'intérieur, la maison comprend cinq niveaux : des caves semi enterrées, un rez-de-chaussée surélevé, formant ici le bel étage, deux étages de chambres et un petit grenier dans la toiture, en bâtière. Le bâtiment construit sur une parcelle de 6 mètres de large, présente le plan caractéristique de la maison bourgeoise mitoyenne du début du 20e siècle. Au bel étage se succèdent trois pièces en enfilade – anciennement salon, salle à manger et vérandah. Ce niveau a été totalement réaménagé en appartement, mais il subsiste encore une belle menuiserie à verres colorés séparant les deux pièces arrière. Le vestibule d'entrée, en marbre, et la cage d'escalier se distinguent également par la présence de vitraux, de menuiseries vitrées et de quincailleries Art Nouveau.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

Intérêt historique et esthétique :

La maison a été construite d'après une demande de permis introduite le 2 mars 1903 par J. Rolle, beau-père de l'architecte Alphonse Boelens qui en dessina les plans et la signa (Archives d'Uccle, Service de l'Urbanisme, dossier 3624 -ancienne série). Elle était destinée à devenir la maison de famille d'Alphonse Boelens.

Le 177 rue des Carmélites, maison personnelle d'Alphonse Boelens, occupe aussi une place particulière dans l'oeuvre de cet architecte, car elle fut publiée en juin 1907 dans la revue « Vers l'Art ». La photographie d'époque montre bien combien sa façade tranchait par sa beauté, son originalité et sa modernité dans l'alignement de façades traditionnelles de style éclectique. Le travail de menuiserie et de ferronnerie est typique de l'oeuvre des frères Boelens. A Bruxelles, il n'est pas rare que l'architecture de la façade et celle de l'intérieur offrent un grand contraste, car une éblouissante façade Art Nouveau cache souvent un intérieur banal ou de style éclectique. Ce n'est pas le cas ici : L'Art Nouveau imprègne aussi les menuiseries intérieures, où se reconnaît le même style que les huisseries de la façade.

Le nom de l'architecte Alphonse Boelens est souvent cité avec celui de son frère, Victor Boelens, ou plus simplement, en parlant des « frères Boelens ». Tous deux furent surtout actifs à Bruxelles au début du 20e siècle et se montrèrent des adeptes de l'Art Nouveau. Alphonse Boelens construisit plusieurs maisons, seul ou avec son frère, avant de devenir, à partir de 1906, architecte de la commune d'Ixelles.

La richesse de l'Art Nouveau bruxellois provient en grande partie de sa grande diversité. Il y eu autant de tendances dans cet Art Nouveau qu'il y eu d'architectes pour le concevoir. Les frères Boelens sont de dignes représentants de leur époque. Dans leurs oeuvres, ils mêlèrent l'héritage des pionniers comme Horta et Hankar, sans négliger les apports des autres jeunes maîtres de l'Art nouveau comme un Van Waesberghe ou un Strauven. Et de toutes ces influences, ils tirèrent leur propre style.

Sources :

- *Vers l'Art*, juin 1907, n° 6, planche 108
- COREMANS S., *Het œuvre van de gebroeders Boelens*, mémoire de licence, Louvain, KUL, 1994
- MORJAN J. et al., *L'académie et l'Art Nouveau-50 artistes autour de Victor Horta*, catalogue d'exposition, Bruxelles, 1996, pp 40-43.
- Van SANTVOORT L., *Karmelietenstraat 177, beschermingsvoorstel*, St.-Lukasarchief, Brussel, 1994
- Archives de l'Urbanisme de la Commune d'Uccle, dossier 3624, ancienne série

Vu pour être annexé à l'arrêté du 15 MAI 2008

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij

28 -05- 2008

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET HUIS GELEGEN KARMELIETENSTRAAT, 177 TE UKKEL

Kadastrale gegevens : Ukkel, 1ste Afdeling, sectie B, 2de blad, perceel nr 23w

Beknopte beschrijving :

Het gebouw is een blikvanger in de Karmelietenstraat door een afwijkende vormgeving van de gevel en de uitgesproken polychromie. Opgetrokken in lichtgele baksteen worden er decoratieve accenten gelegd in rode baksteen die zeer schaars worden gehanteerd en in groepjes van slechts enkele stenen over de gevel verspreid. In de vensterbogen wordt het decoratief kleurenspel van de bakstenen nog opgevoerd door afwisselend bruinrode en witte geglazuurde baksteen in de strek of boog te verwerken. De plint van het gebouw, de vensterdorpels, de bovendorpel van de deur en de hoekstenen van de bogen zijn in blauwe hardsteen uitgewerkt. Sommige hoekstenen - o.a. die boven de voordeur - zijn decoratief uitgewerkt. Een bewijs dat aan deze gevel bijzonder veel aandacht naar de afwerking is gegaan.

De gevel is opgedeeld in een linker en rechter travee. Het linker gedeelte is het belangrijkste en wordt uitgewerkt in een boogstructuur. Van op de blauwhardstenen plint vertrekken licht geprononceerde bakstenen muurdammen die ter hoogte van de derde bouwlaag een bakstenen rondboog ondersteunen. Op die manier ontstaat er een rondbogige nis. Het cirkelvormige bovenlicht van de balkondeur op de hoogste verdieping is ingeschreven in de rondboognis. De erker wordt bekroond met een balkon, samen vormen zij één compositie. Het linker deel van de gevel is bekroond met een geveltop, een bijna barokke voluut die vorm is gegeven in geprofileerde blauwe hardsteen. De sokkel van het gebouw heeft een grote rechthoekige opening. Oorspronkelijk werd deze beschermd door mooi hekwerk in smeedijzer dat nu nog bewaard wordt in de kelders van het gebouw.

In het rechterdeel van de gevel - overeenkomstig de trapkoker - wordt het cirkelelement opnieuw herhaald in de vensters die afgewerkt zijn met een hoefijzerboog. Niet alleen deze boogvorm doet erg "oosters" aan maar ook de afwerking in kleurrijke baksteen onderstreept nog het oriëntalistisch karakter van deze gevel.

De opbouw van de gevel en de uitwerking van de polychromie in zekere mate verwant aan het oeuvre van Gustave Strauven dezelfde periode. De cirkel - door Strauven zo geliefd - wordt ook hier op uitdrukkelijke wijze toegepast.

Aan het schrijnwerk wordt zeer veel aandacht besteedt, wat zeer toepasselijk was in de art nouveau. De erker wordt in een geometrische lijnvoering uitgewerkt. De borstwering van het balkon leunt sterk aan bij Hankar. Het schrijnwerk van ramen en deuren is vloeiend van lijn en heeft een biomorfe inslag. Hier is zelfs een zeer sterke verwantschap met het schrijnwerk zoals dat door geestesgenoot architect Armand Van Waesberghe werd toegepast in zijn art nouveau ontwerpen. Het bovenlicht van de voordeur is ingevuld met een decoratief glasraam met florale inslag.

De intacte achtergevel is gecementeerd en voorzien van schijnvoegen. Hij heeft eveneens vier niveaus en een bijgebouw met drie niveaus dat indertijd een kabinet en de badkamer herbergde.

Binnenin bevat het gebouw 5 niveaus: half ondergrondse kelders, een verhoogd gelijkvloers, dat de bel etage vormt, verdiepingen met kamers en een kleine zolder in het zadeldak.

Het gebouw, opgetrokken, op een 6 meter breed perceel, vertoont het karakteristieke plan van de burgerlijke rijwoning van het begin van de 20ste eeuw. De bel etage bestaat uit drie opeenvolgende ruimten, aanvankelijk het salon, de eetkamer en de veranda. Dit niveau is volledig heringericht als appartement, maar er bestaat nog steeds een scheiding tussen de twee achterste ruimtes met mooi schrijnwerk met gekleurd glas. De marmeren toegangshal en het trappenhuis onderscheiden zich eveneens door de aanwezigheid van art nouveau glas-in-loodraam, beglaasd timmerwerk en ijzerwerk.

Waarde van het goed volgens de maatstaven bepaald in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening

Historische en esthetische waarde

Het gebouw werd opgetrokken volgens een bouwaanvraag ingediend op 2 maart 1903 door J. Rolle, de schoonvader van architect Alphonse Boelens die de plannen tekende en van een handtekening voorzag (Archief Ukkel, Dienst Stedenbouw, dossier 3624 (oude reeks)). Het was bestemd om de woning te worden van de familie van Alphonse Boelens.

Dit huis heeft ook een bijzondere plaats in het oeuvre van deze architect, het werd immers in juni 1907 gepubliceerd in het tijdschrift "Vers l'Art". De foto uit die tijd toont goed hoe zijn gevel door zijn schoonheid, originaliteit en moderniteit een breuk vormt in de rooilijn van traditionele voorgevels in eclectische stijl. Het schrijn- en smeedwerk is typische voor het oeuvre van de gebroeders Boelens. Niet zelden worden we in Brussel geconfronteerd met een groot contrast tussen gevel en interieur, vaak gaat er achter een schitterend art-nouveaugevel een "banaal" of eclectisch getint interieur schuil. In deze woning is er wel degelijk een relatie tussen de architectuur van de gevel en de interieurinrichting. De art nouveau weegt voornamelijk door op het binnenschrijnwerk waarin dezelfde hand te herkennen is als in het gevelschrijnwerk.

Architect Alphonse Boelens wordt vaak in één adem genoemd met zijn broer, Victor Boelens, of kortweg "les frères Boelens". Beide architecten waren voornamelijk actief in het Brusselse in de vroege 20ste eeuw en allebei waren zij adepten van de art nouveau. Alleen of met zijn broer bouwde Alphonse Boelens verschillende woningen, voordat hij vanaf 1906 architect van de gemeente Elsene werd.

De rijkdom van de Brusselse art nouveau wordt in grote mate bepaald door haar grote diversiteit. Zoveel ontwerpers er waren, zoveel soorten art nouveau er tot stand kwamen. De gebroeders Alphonse en Victor Boelens zijn in dat opzicht de exponenten van hun tijd. Zij verwerken de invloed van de pioniers Horta en Hankar in hun creaties maar gaan tegelijk ook niet voorbij aan de "vernieuwing" van andere jongere art nouveau-meesters zoals Van Waesberghe of een Strauven. Al deze verschillende invloeden samen monden uit in een persoonlijke architectuur.

Bronnen :

Vers l'Art, juin 1907, n° 6, planche 106
COREMANS S., *Het œuvre van de gebroeders Boelens*, licenciaatsverhandeling, Leuven, KUL, 1994
MORJAN J. et al., *Academie en Art Nouveau- 50 artistes autour de Victor Horta*, tentoonstellingscatalogus, Brussel, 1996, pp. 40-43.
Van SANTVOORT L., *Karmelietenstraat 177, beschermingsvoorstel*, St.-Lukasarchief. Brussel, 1994
Archief van de dienst Stedenbouw van de gemeente Ukkel, dossier 3624, oude reeks

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 15 MAI 2008

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij
28 -05- 2008

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE LA MAISON SISE RUE DES CARMELITES 177 A UCCLE

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET HUIS GELEGEN KARMELIETEN-STRAAT 177 TE UKKEL

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

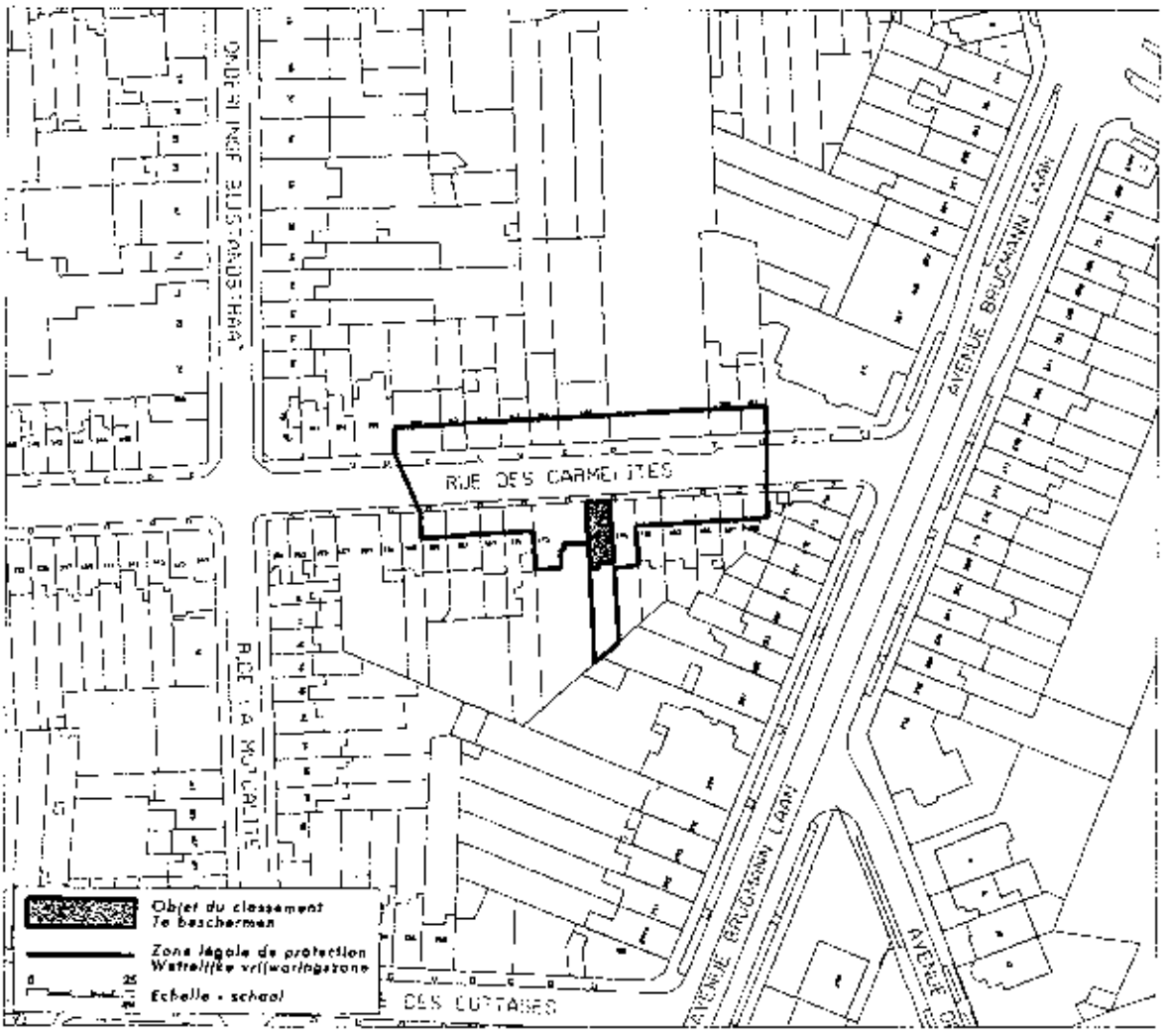

Vu pour être annexé à l'arrêté du

15 MAI 2008

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement,

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

15 -05- 2008

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking,

Charles PICQUE

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij
28 -05- 2008